

Tiskovna konferenca in predstavitev ob izidu knjige *mag. Ralfa Čeplaka Mencina*, kustosa za Azijo in Oceanijo v Slovenskem etnografskem muzeju.

V deželi nebesnega zmaja - 350 let stikov s Kitajsko

Četrtek, 10. januar 2013, ob 12.30

O knjigi bodo spregovorili:

- *ga. Zoja Skušek*, urednica založbe *cf.,
- *redni prof. dr. Mitja Saje*,
- *doc. dr. Helena Motoh*,
- *doc. dr. Nataša Vampelj Suhadolnik*,
- *Janez Lombergar*, direktor TV Slovenije
- in *mag. Ralf Čeplak Mencin*, avtor knjige.

O knjigi so zapisali:

“V deželi nebesnega zmaja je knjiga, ki nam odstira številne skrivnosti odkrivanj Slovenkam in Slovencev še vedno daljne, neznane in vznemirljive Kitajske.”

prof. dr. Mitja Saje

“Pred nami je obsežen, sistematičen, vsestranski in dobro dokumentiran pregled naših dosedanjih stikov s Kitajsko. Postavlja nas ob bok večjih evropskih narodov s tem, ko razgrinja pionirske prispevke mnogih posameznikov že vsaj od 16. in 17. stoletja.

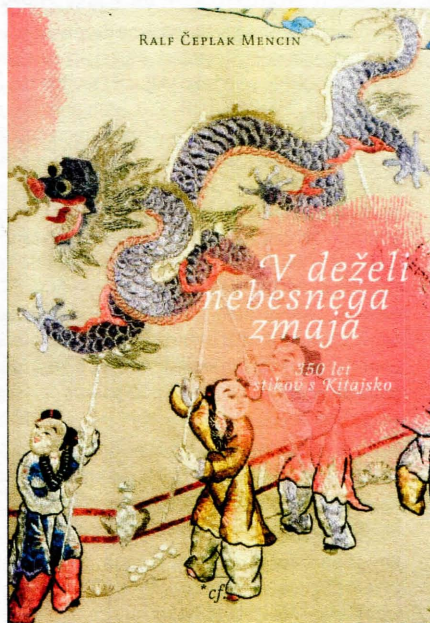
V zgodovini teh stikov je bilo mnogo iskanj in nesporazumov, a tudi medsebojnih kulturnih oplajanj. V nasprotju z negativnim stereotipom o “zamudništvu” nas knjiga prepričuje o slovenski podjetnosti, odprtosti in raziskovalni radovednosti.

To pa je tudi dobra popotnica za nadaljnje sodelovanje z delom sveta, ki ga že davno ne gledamo več le prek Velikega Zidu.”

prof. dr. Zmago Šmitek

“Pričujoča knjiga o zgodovini znanstvenih, kulturnih in gospodarskih stikov med Slovenijo in Kitajsko je delo, na katerega smo že dolgo čakali in je izjemno pomembno, saj zapolnjuje globoko vrzel, ki je doslej zevala na področju tvornih raziskav. Njen avtor Ralf Čeplak Mencin ni zgolj eden največjih slovenskih strokovnjakov za medkulturne študije, temveč tudi človek izjemno odprtega duha, ki v svojem delu subtilno, a hkrati velikopotezno odstira tančice, ki kljub obdobju vseobsežne globalizacije, v katerem živimo, še vedno zastirajo skrivnostno obličje Kitajske, njene družbe in kulture. Avtor nas povede na zanimivo in često pustolovsko popotovanje. Njegova knjiga je pot raziskovanja odnosov med Slovenijo in Kitajsko, med dvema svetovoma, ki sta si daleč in hkrati blizu. Bližina, ki jo na tem čarobnem popotovanju vzpostavi Ralf Čeplak Mencin, je plod kozmopolitične širine. Prav ta odprtost je temelj pričujočega dela, ki nas na duhovit, topel in iskren, a hkrati relevanten in informativen način sooča z “drugačnostjo” Kitajske. Naučila nas bo marsikaj – ne samo o Kitajski, temveč tudi in predvsem o nas samih. V njej bomo spoznali tudi obličje Slovenije, obličja Slovenk in Slovencev, ki pričajo o tem, da majhnost ne pomeni nujno zatohlosti in zaplankanosti.”

prof. dr. Jana Rošker

Beseda avtorja o knjigi

Knjiga *V deželi nebesnega zmaja* je kompilacija najrazličnejših zgodb, dejstev in podatkov, ki segajo nazaj do frančiškana Odorika iz Pordenona, torej kar 700 let v preteklost. Seveda se je Odorik rodil na obrobju takratnega Slovenskega etničnega prostora in je njegova "slovenskost" le hipotetična. A začenši z Bernardom Distlom, rojenim 13. julija 1623 v Vipavi, torej pred skoraj 400 leti, so posamezniki in posamezniki, rojeni v slovenskem prostoru, kontinuirano potovali na Kitajsko in seznanjali domovino z "ekstotiko osrednjega cesarstva". Potovanje na Kitajsko pred 350 leti vsekakor ni bil "mačji kašelj". Še danes, kljub množičnemu turizmu in relativni cenenosti in enostavnosti, je pot na Kitajsko posebno doživetje. Pred stoletji pa je bil to prav gotovo življenjski projekt.

S potovanjem Slovencev v daljne dežele se je prvi in najbolj izčrpno doslej ukvarjal Zmago Šmitek. S posameznimi stiki Slovencev s Kitajsko pa še cela vrsta avtorjev, začenši z Mitjem Sajemtom. V tekst pričujoče knjige sem tako vključil številne tekste avtorjev, ki so že preučevali to tematiko. Morda sem prezrl koga, ki je v zadnjih 350 letih potoval iz slovenskega prostora in morda celo živel na Kitajskem. A po najboljših močeh sem poskušal pregledati vso literaturo in arhivske vire, ki bi utegnili skrivati tovrstne podatke. Seveda je v zadnjih tridesetih letih na Kitajsko zašel že marsikdo, a kriterij uvrščanja v knjigo so bili ljudje, ki so o svojih srečevanjih s Kitajsko bodisi pisali v literaturi ali jih potrdili z muzejskimi zbirkami, časopisnimi članki ipd. Skratka, ljudje, ki so na nek način prenašali v slovenski prostor vsaj delček kitajske kulture. Od ustanovitve Oddelka za azijske in afriške študije (1995) na ljubljanski Filozofski fakulteti je diplomirala že cela vrsta sinologinj in sinologov, ki ne le da obvladajo kitajščino, temveč so raziskali tudi številne doslej nam neznane kitajske teme. Tako, pa tudi z najrazličnejšimi mediji in literaturo, se z veliko hitrostjo širi vednost o Kitajski. Sam sem uporabljal najrazličnejše vire in literaturo, največ angleško in nemško. Zavedam se pomanjkljivosti, da nisem uporabljal primarnih kitajskih virov, a kitajščine žal ne znam, tako da ta naloga čaka koga drugega. Kljub temu pa je pričujoča knjiga prvi poskus celostne obravnave slovenskih "srečevanj z deželo nebesnega zmaja".

Za transkribiranje kitajskih lastnih imen sem dosledno uporabljala uradno kitajsko latinično pisavo *pinyin*, razen v primerih, ko gre za v Sloveniji že uveljavljena, poslovenjena imena, na primer, Čangkajšek ipd. Izjema so tudi zapisi imen v neposrednih citatih iz virov, v katerih so uporabljene druge transkripcije, ter imena uveljavljenih literarnih likov, denimo iz pisem misijonarjev.

Knjiga ima enajst poglavij, prilogo, spremno besedo, uporabljeno literaturo in bogat indeks pojmov. V prvem poglavju "'Drugačni' Kitajci" govorim o (ne)razumevanju kitajske civilizacije na Zahodu, ki se je izoblikovalo skozi stoletja bežnih pa tudi bolj poglobljenih stikov med obema svetovoma. Veliko vlogo pri seznanjanju Evrope s Kitajsko in Kitajci so imeli jezuiti, med njimi tudi naš Hallerstein. V Evropi je nastal poseben umetnostni stil *chinoiserie*, ki je odlikoval evropske predstave o Kitajski in se je razširil med evropskim plemstvom (najdemo ga tudi v dvorcih na Slovenskem) v 17. in 18. stoletju.

Drugo poglavje govori o krščanskih "misijonarjih na Kitajskem" vse od nestorijancev, ki so prišli na Kitajsko že v 7. stoletju v času dinastije Tang, pa do izгона vseh misijonarjev v 50-ih letih 20. stoletja. V tem kontekstu nadrobno predstavljam slovensko misijonstvo na Kitajskem, še posebej pa predstavim *Avgustina Hallersteina, Petra Baptista Turka, Jožefa Keréca in Andreja Majcna*.

V tretjem, precej obsežnem, poglavju »Diplomati, pomorščaki, vojaki, popotniki in pustolovci« omenjam *Žigo Herbersteina*, ki je živel v 16. stoletju in izdelal zemljevid, ki je napačno predstavljal lego Kitajske, *Eleonora von Haas*, ženo avstro-ogrškega diplomata (ta je ob koncu 19. stoletja živel v Shanghaiu), ki je umrla v Mozirju leta 1943, do sodobnih diplomatov *Vlada Šestana, Ivana Seničarja in Marjana Cencena* ter vrsto pomorščakov. Bolj poglobljeno se ukvarjam z *Ivanom Skuškom ml.* (avstro-ogrskim mornariškim oficirjem) in z njegovo japonsko ženo *Tsuneko-Marijo*. Njunjo bogato zbirko kitajskih antikvitet hrani Slovenski etnografski muzej. Nadaljujem z vojaki *Srečkom Lapajnejem, Martinom Mucom in Aleksandrom Ličanom*. Med popotniki in pustolovci pa omenim *Sebastiana Gottfrieda Wiederkhejra pl. Wiederspacha*, rojenega v 17. stoletju v Ljubljani, izjemno zanimivo zgodbo slikarja *Ivana Franketa*, ki je na Kitajskem sredi 19. stoletja reševal ruskega carjeviča, in ne nazadnje znamenito pisateljico *Almo Karlin*, ki je med svojim sedemletnim svetovnim popotovanjem (1919–1927) zašla leta 1923 tudi na Kitajsko in napisala več del, ki se navezujejo na kitajsko kulturo.

V četrtem poglavju "Arhitekta, urbanist in konservator" predstavljam dva Slovence, najprej *Ivana-Johna Jagra*, ki se je mudil v Bejingu tik po boksarski vstaji leta 1901 v politično zelo razburkanem času, in *Milana Kovača*, ki je skoraj sto let pozneje potoval na Kitajsko in sodeloval kot konservatorski svetovalec pri izjemnih projektih varovanja kitajske nepremične kulturne dediščine.

V petem poglavju predstavljam akademsko slikarko *Huiqin Wang*, prvo Kitajko, ki se je (leta 1983) s Kitajske preselila (v tedanji Jugoslaviji) v Slovenijo in tako omogočila mnogim Slovenkam in Slovencem *srečevanja s Kitaj(s)ko* kar tukaj, doma, v prijateljskih medosebnih stikih ali s svojim umetniškim delom – že dobrih 29 let namreč opravlja nalogo kulturne ambasadorke svoje domovine.

V šestem poglavju "Novinarki" pišem o *Zorani Bakovič*, ki že 25 let kot novinarka časnika *Delo* poglobljeno seznanja slovensko javnost s Kitajsko, in o *Cornelii Vospernik*, izjemno uspešni koroški slovenski novinarki, ki je preživela štiri leta (2007–2010) kot dopisnica ORF na Kitajskem in objavila dve odlični knjigi o Kitajski.

Sedmo poglavje "Kitajski študiji – sinologija na Slovenskem" nas popelje od zametkov jugoslovanske in pozneje slovenske sinologije, ki so se začeli leta 1956, ko je v času otoplitve odnosov med Jugoslavijo in Ljudsko republiko Kitajsko v Bejing prišla študirat manjša skupina jugoslovanskih študentov, prek pomembnega srečanja slovenskih sinologov v Konfucijevem rojstnem kraju Qufu leta 1982, do ustanovitve samostojnega Oddelka za azijske in afriške študije na ljubljanski filozofski fakulteti leta 1995.

Osmo poglavje "Kulturni in znanstveni odnosi" sega v leto 1956, ko je na Kitajskem gostoval Slovenski oktet, v Ljubljani pa kitajski cirkus. Od leta 1958 so bili odnosi zamrznjeni in Kitajska je do leta 1970 zavračala vse jugoslovanske pobude za kulturno, prosvetno in športno sodelovanje. V 70-ih letih, in še bolj v 80-ih, pa se je sodelovanje poglobilo, nov zamah pa je dobilo z ustanovitvijo samostojne republike Slovenije, slovenskega veleposlaništva v Bejingu in kitajskega v Ljubljani ter s podpisom »Sporazuma o sodelovanju v izobraževanju, kulturi in znanosti med Vlado Republike Slovenije in Vlado Ljudske republike Kitajske«, podpisanim 13. septembra 1993 v Ljubljani.

Podobno kot kulturni odnosi so se tkali tudi *politični in gospodarski odnosi*, pač v skladu z otoplitvijo oz. odpiranjem Kitajske Jugoslaviji in obratno, kar opisujem v devetem poglavju. Z vstopom Slovenije v Evropsko unijo (1. maja 2004) so se tudi za Slovenijo spremenili pogoji za poslovanje, reševanje odprtih vprašanj pa je povezano z odnosi med EU in Kitajsko. Slovenska podjetja imajo možnost, da na reševanje odprtih vprašanj vplivajo preko Evropske gospodarske zbornice na Kitajskem, katere članica je tudi Gospodarska zbornica Slovenije.

Deseto poglavje "Kitajci v Sloveniji" govori o priseljevanju prvih Kitajcev k nam na začetku 90-ih let 20. stoletja. Razlaga strukturo kitajskih priseljencev, spol, starost, izobrazbo, poklic ... Velika večina jih je imigrirala iz jugovzhodne province Zhejiang in delajo v kitajskih razstavnicah.

V enajstem poglavju pa pišem o razstavi *Srečevanja s Kitajsko – 200 let slovenskih odkritanj kitajske kulture*, ki je v Slovenskem etnografskem muzeju v letih 2006/2007 prvič v velikem obsegu predstavila slovensko-kitajske stike; ta razstava je tudi spodbudila pisanje pričujoče knjige.

V Prilogi v poglavju *Ime* pojasnim najprej sam izvor imena, ki v zahodnih jezikih izvira iz dveh različnih etimologij. Nadaljujem s kitajskima *jezikom in pisavo* in z navodili za izgovarjavo zapisa pinyin. *Kitajska geografija* nam predstavi deželo mnogih presežnikov: najdaljših rek, najvišjih gora, najbolj vročih puščav in najštevilčnejšega prebivalstva. Povzemam *kitajsko zgodovino*, še posebej obdobja, v katerih so Kitajsko obiskali posamezniki in posameznice iz naših krajev. Pri tem na kratko predstavim *kitajsko državno upravo*, ki je svetovni fenomen in je zagotavljala več kot dva tisoč let stabilnosti, jezuite, ki so na Kitajsko prinesli zahodno znanje kartografije, matematike in astronomije, pa *boksarsko vstajo in opijski vojni*, ki so temeljito pretresle kitajsko družbo. V *Kitajskem prebivalstvu* govorim o demografiji (ki jo je proučeval že Hallerstein) in o družbenih odnosih. Danes je država razdeljena v 22 provinc in pet avtonomnih območij. Na koncu poročam o obiskih kitajskih visokih predstavnikov v samostojni republiki Sloveniji in obiskih slovenskih visokih predstavnikov na Kitajskem. Priloženo je tudi nekaj uporabnih internetnih naslovov. Sledi spremna beseda *Zmaga Šmitka kako zajahati kitajskega zmaja?*, uporabljena literatura, indeks pojmov, kazalo fotografij in zahvala.

mag. Ralf Čeplak Mencin

Ralf Čepлак Mencin

V deželi nebesnega zmaja - 350 let stikov s Kitajsko
Založba / *cf., Zbirka Varia

Uredniški odbor: Nikolai Jeffs, Bogdan Lešnik, Rastko Močnik, Helena Motoh, Tanja Rener, Zoja Skušek, Marko Štuhec, **Igor Zabel**, Alвина Žuraj

Spremna beseda: Zmago Šmitek

Strokovni pregled besedila: Helena Motoh

Odgovorna urednica: Zoja Skušek

Glavna urednica: Alвина Žuraj

Naklada: 350 izvodov

Leto izida: 2012

O založbi:

Ljubiteljici in ljubitelju branja bo založba brez težav že kar precej domača: *cf.* je skrajšava za "confer, primerjaj", uporabljamo pa jo, kadar bi bralko in bralca iz enega besedila želeli napotiti k drugemu, od ene knjige k drugim knjigam, z enega besedilnega kraja v nove pokrajine. Napotilo je pogosto odveč: saj vsako besedilo beremo na ozadju drugih besedil, bralna nit se tke med spomini na druga branja, iz pozabe vleče drugačne stavke in nekdanje besede. A včasih napotek popelje k novi knjigi, k neznanim besedi, odpre dotleje tuje strani: take prinaša naša založba.

Cf. navadno najdemo na dnu strani in pod črto: tako rekoč v podtekstu. Ne napeljuje le k drugemu besedilu, temveč je že tudi kar sam drugačno besedilo v svojem tekstu. Tudi v tem ni nič tako nenavadnega: nobeno besedilo ni gladko, vsako ima kakšno gubo, previh, obrobne pripombe in narobno stran. Nekateri teksti živijo od svoje prepletenosti, nas z njo zapeljujejo, igrivo zavajajo, napeljujejo k presenetljivim mislim, neznanim občutkom: zlasti taka besedila ponuja naša založba. Teorijo, ki hoče, da bodi njena beseda lepa; lepo književnost s teoretskimi razsežnostmi; esej, ki nas vznemiri, pamflet, ki nas zabava ali pomirja ... Izbiramo besedila, ki so nekaj več: ki segajo čezse, v druge zvrsti, ki um dopolnjujejo s čutno, učenost z lepoto, razigranost z natančnostjo ...

Cf. je naposled znamenje nepopolnosti: noben tekst ni dokončen, noben sebi samemu zadosti. A ta nezadostnost se odpira v možnost novih branj, novega pisanja, spodbuja k pustolovščini in iznajdbi. Tako naša založba izbira svoje knjige: klasiko, ki nas še zmerom ogovarja; sodobno tvornost, ki nas vznemirja in izziva; novitete, izdelke novih piscev, ki si iščejo svežega bralstva.

V naših izdajah govornica živi v vsem svojem obsegu: v natančnosti učenega govora in bohotnosti leposlovja, v rezkosti polemike in milini eseja, v potrpežljivosti poučnih spremljanih besed in v razkošnosti klasičnih del.

Vsaka knjiga, tako upamo, v malem predstavlja tisto, kar založba goji v velikem: prinaša besedilo, ki je vredno pozornosti in omogoča različna branja; spremno besedo, ki umešča besedilo, njegovega avtorja ali avtorico, ideje in slog; informacijo o avtorjevem ali avtoričinem delu in življenju. Naše knjige so tako polne tega obetavnega znaka: *cf.*